

TARTIŞMA

TERBİYEMİZ-5

Hamdele-Salvele

Tartışma terbiyesinden söz ediyoruz. Müminler ve ümmet-i Muhammed'in insanları olarak; namazda kıbleye dönülür, eller şu şekilde bağlanır, abdestte su israf edilmez-sıçratılmaz şeklinde bir terbiyemiz olduğu gibi, aile içinde mümin insanların bulunduğu bir ortamda müminler şu şekilde konuşurlar, aralarındaki sorunları şu şekilde çözerler diye bir terbiye de şarttır diyoruz.

Namazda Rabbinin huzurunda huşu ile duran müminin daha sonra mümin kardeşiyle bir meseleyi konuşurken vahşileşmesi ümmet için kabul edilebilir bir şey değildir. Kâfire karşı nezaketini koruyan, ona İslam'ı tebliğ edeceğim diye söylenmesi hak sözleri söylememeyi nezaket kabul eden birisinin mümin bir kardeşine karşı baltayla ormana girmiş gibi davranması ümmet-i Muhammed düzeyini düşürür. Bu kabul edemeyeceğimiz hatta şiddetle reddedeceğimiz bir hastalıktır.

Bir tartışma kültürümüz ve terbiyemiz kesinlikle vardır. Yani olmalıdır derken; sanki yoktu da bugünden itibaren konacakmış gibi anlaşılıyor. Öyle değil. Ashab-ı kiramı gördük biz, Allah onlardan razı olsun. En ağır meseleleri aralarında konuştular, tartıştılar ve sesini yükselten oldu. Sesini yükseltene nasıl cevap verileceğini de gördük. Ömer radiyallahu anh gibi heybetli bir adamın önünde Bilal radiyallahu anh gibi kölelikten yeni çıkmış, on sene önce köle biri şura meclisi üyesi olarak oturdu. En üst düzeyde protokole çocuklar oturtuldu.

Böyle bir ümmet olarak biz bugün, eşler arasında tartışma kültürü ve terbiyesi eksik kimseler olamayız. Babalar ve çocuklar karşılıklı oturup konuşmayı bilmiyor, dedirtemeyiz bu ümmete. Bir vakıf yönetiminde, bir dernek yönetiminde, bir camideki toplantıda, iş yerinde, siyasî farklılıkların bulunduğu bir ortamda, kanaatlerin çeşitlendiği bir zeminde Müslüman ve kesinlikle Allah'ın şeriatını incitmeyecek mümin insanlar olarak, birbirimizi zedelemeyecek tarzımız olmalıdır.

Bunun ana hatları Kur'an-ı Kerim'de belirtiliyor; gıybet yok, nemime yok, iftira yok, müminin kalbini kırmak yok, lanet etmek yok, küfretmek, hakaret etmek yok. Bunlar hadislerle sabit konular. Mümin lanet etmez, mümin küfretmez, mümine küfretmenin vebali belli, iftira yasak, gıybet yasak, haset kaynaklı çıkışlar yasak. Bunlar bellidir ama 2000'li yıllar ve sosyal medya diye herkesin birbirinin özel mahremine saniyeler içinde muttali olabileceği bir dünyada yaşıyoruz.

Bugünkü fakihler, eğitimciler, din üzerinden hizmet etmekle yükümlü olduğuna inanan kimseler şunu düşünmeli: Bir kişinin filan yerde yemek yediğini, eşiyle yemek yediğini tesadüfen başka bir kişi görüyor, hemen sosyal medya hesabında "bildiğiniz gibi değil, filancanın yemek yediği lokantanın önünden geçiyorum şimdi" diyor, onu da yüz bin kişi sosyal medyadan izliyor, o yüz bin kişinin her birini beş bin, on bin kişi izliyor. Adamcağız kaşığı sofradan kaldırıp "hesabı getirir misin kardeşim?" diye lokantacıya sormadan, bir milyon insan onun orda köfte yediğini biliyor.

Bir de camın kenarından gizlice fotoğrafını çekip sosyal medyaya koyduysa, adamın köfteler midesine inmeden insanların kulağına ve gözüne giriyor. Değişik bir dünya oldu. Herhâlde İhya-ı Ulumi'd-Din yazarı İmam Gazalî dirilip sosyal medya diye bir şey görse, kütüphanelerdeki bütün İhya'larını toplattırıp yaktırırdı. Herhâlde bu kitap bu işe yaramaz diye. Bu kadar enteresan bir durumdur.

Artık ilahiyat fakültelerinde ümmet-i Muhammed'in çocuklarına ahlak öğretmekle mükellef tutulmuş hoca efendiler, akademisyenler; ahlak felsefesi-geçmiş felsefeleri ve buna benzer kitapların okutulması yerine, oturup bugünün şartlarında Müslümanlar'ın tartışmaları, iletişim kurmaları,

birbirleriyle bağlantılarının nasıl olacağına dair kitaplar yazmalıdırlar. Felsefeler yapmaları -eğer felsefe olacaksa- teori üretmeleri -eğer teoriyle bu iş olacaksa- şarttır. Yani eski-gereksiz değil ama bugünün zarureti var. Nasıl eskiden hastalık tedavisi için de belli yöntemler vardı ama bugünün sirayet oranı çoğalan mikropları yüzünden yeni sistemler oluşturuldu ve yeni korunma yöntemleri ortaya çıktı, aynı şekilde ümmet-i Muhammed'in bugün tartışma, anlaşma, uyuşma, bir arada bulunma kültürü üzerine de yatırımlar yapılması gerekiyor.

Bu bir hoca efendinin işi değil çünkü sorun bir hoca efendi düzeyinde tutulabilecek sorun değil. Özellikle iyi anlaşılın diye örnek veriyorum. Şöyle kabul edelim; ben sizinle bir lokantada yemek yemeğe karar verdim, lokantacı da bizi tanıdı, "filanca hoca üç öğrencisiyle yemek yiyor." Hemen orda siz hissetmiyorsunuz bile. Cep telefonuyla fotoğrafınızı çekiyor reklam olsun diye. "Filanca hoca ve öğrencileri bizim lokantada yemek yiyor ve biraz önce onlara pırzola verdim." Pırzola dışımızla kemirilmeden Avusturalya'dan, Amerika'dan, Arabistan'dan milyon insan bizim pırzolanızı görüyor. Bunu önleyemiyorsunuz. Önlemek mümkün değil. Bunu devlet adamı da önleyemiyor hatta istihbarat görevlileri, her şeyi sır mantığıyla yapan insanlar bile eşleri-çocuklarıyla girdikleri mağazalarda yakalanıyorlar.

Böyle enteresan bir fitne yaygınlığı. Artık uzayın derinliklerine kadar ulaşmış fesat zamanına geldik. Bu sebeple tartışma terbiyemiz ashab-ı ikramın temel ahlakına uyacak ama bu zamanın şartlarını da kollayacak bir terbiye mantığı üzerine kurulmalı. Bunun için, bu zemini oturturken diyoruz ki; hem de annelere-babalara hitap ediyorum. Çocuk yetiştiren eşlere hitap ediyorum, öğretmenlere hitap ederek söylüyorum, hoca efendilere, camilerde imam efendilere, müezzin efendilere hitap ederek söylüyorum, bugünkü sivil toplum eğitimini büyük oranda temsil eden vakıflar-derneklerdeki hizmet erbabına özellikle söylüyorum, kendime söylüyorum, ilim meraklısı herkese söylüyorum:

Bugün iyi ve kötüyü tanıma zamanında değiliz artık. Alkolü biliyor bu adam, namazı tanıyor; bu eğitim düzeyinde değiliz artık. Bir insan Allah'ın farzlarını çok iyi biliyor, haramlarını iyi biliyor; yeterli değil bu. Biz iki iyinin daha iyi olanını bilme zamanına geldik. Ekstradan bilgi fazlalığına ihtiyacımız var, yukarda saydığım gerekçelerden dolayı. Bir insanın lokantada yediği köftenin midesine inmeden milyonlarca insanın o yediği köfteyi bileceği bir zamanda, kötü nedir diye bilmek yeterli değil artık.

Kötüler arasında en kötüyü, daha az kötüyü bilebilmeye mecbur olduğumuz bir zamandayız. Artık âlim, önder, davetçi; alkol haramdır diyen, namaza gelin diyen insan değildir. Bu yeterli değil. Yalan söylemeyin demek yeterli değil. Zikir yapın demek yeterli değil. Bu zamanda hangi zikri öne çıkarmalıyız, bunu bilmek gerekiyor. İyiler arasında daha iyiyi, daha acil olanı bilmek gerekiyor. Bu şart.

Eğer bu ayrımı yapamazsak biz hocalar olarak, anneler-babalar olarak, vakıflarda görevliler olarak, öğretmenler-muallimler olarak bu ayrımı yapamazsak... Yani iyinin daha iyisini seçme, kötüler arasında bir sıralama yapma kabiliyetimiz olmazsa on sene uğraştığımız, yetiştirmek için çırpındığımız çocuğumuza daha iyisini vermememiz mümkünken, esasen iyiyi vermişizdir ama o iyi geçerli değildir. Bunu şöyle anlayabilirsiniz; kış günü her yerin donma durumunda çok iyi bir sokak terliği hediye etmemizin iyilik kapasitesi düşüktür.

Çünkü terlik yaz günü giyiliyor, kış günü, iyilik olmasına iyiliktir, kış için iyi değildir. Bir delikanlıya kış günü giyilecek botu ağustos ayında vermeniz de iynin iyisi değildir, iyidir sadece. Bunu ilimde de uygulayacağız. Çok basit bir örnek: Namazı yeni öğrenecek birisine teravih namazının nasıl kılınacağını öğreterek başlarsanız, hem uzaklaştırırsınız hem de sabah namazını bilmediği için bu adam o gün ölse azapla gidecek ahirete. Teravih namazını kılmasa da olurdu. Evet, teravih namazı mübarek; ama on bir ay gerekli bir ibadet değil. Sabah namazından başlamalı. Önce abdestten değil taharetten başlamalı, tahareti olmayanın abdesti olmuyor. Önce abdestten başlamalı, namazdan değil, abdesti olmayanın namazı olmuyor. Bu mantık hayatımızın tamamında geçerlidir.

Birinci kuralı tekrar ediyoruz; yaşadığımız internet zamanı, medya zamanı, teknoloji zamanı yüz sene önceki zaman değil. İletişim çağındayız, ulaşım çağındayız, fesadın saniye içerisinde dünyaya yayıldığı bir zamandayız. Örneğim çok hassas kardeşlerim; lokantada yemek yiyen birinin yediği köfte midesine gitmeden, insanların gözüne ve kulağına gidiyor. Milyonların hem de.

O zaman, şimdi anneler-babalar, öğretmenler bilmeliler ki, bu zaman iynin iyisini seçme zamanıdır, kötüler arasında sıralama yapma zamanıdır. Mesela anne-babalar için hassas bir konu: Evden televizyonu kaldırma meselesi, eve internet hattı almama meselesi. Görünürde kötüyü önlüyorsun; televizyonu, internet sistemini eve sokmuyorsun. Bu görünürde kârdır. Çünkü internet ve televizyon kötüdür. Doğru. İnternetsiz ortamın oluşturduğu kötülükler de var, ama televizyonsuz olmanın oluşturduğu kötülükler de var.

Bir çocuğun evde televizyon izlerken elde edeceği kötülük oranını tespit edelim, bin kötülükten yedi yüzüne bulaşıyor diyelim televizyonda. Bu yedi yüz kötülüğe ağırlık puanı verelim; müstehcenlik görüyor, alkole alışıyor, dizi filmlerinin oluşturduğu ahlaksızlığa alışıyor. Bunlara bir tonaj verelim, sonra da evde televizyonsuzluğun oluşturduğu tehlikelere işaret edelim. Bu tehlikeler çocuk üç yaşındayken farklı, beş yaşındayken farklı, on beş yaşındayken farklı. On beş yaşındaki çocuğun televizyon olmadığı için evde karşılaşacağı riskin bir ağırlığı var. Üç yaşındaki çocuğun evde televizyon olmadığı için karşılaşacağı riskin ağırlığı var. Üç yaşındaki çocuğun oyalanması, evde tutulması, gözünün dışarda olmaması gibi gerekçelere yüz diyelim. On beş yaşında okula giden bir çocuğun evde televizyon olmaması ile karşılaşacağı risk ise yüz bindir.

Müslümanlar olarak bugün biz iynin daha iyisini arıyoruz. Aramaya mecburuz. Hoca efendiler bunun eğitimini vermeliler bize. Kötünün de ağırlığını hissederek çalışma yapmaya mecburuz. Hoca efendiler bunları iyi tespit etmeliler. Bu şahıstan şahsa değişiyor, aileden aileye değişiyor, vakıf ortamından diğer ortama göre değişiyor.

Müminler olarak birbirimizi incitıyoruz. Bir hoca efendinin isim vererek filanca hoca efendiyi televizyonda tenkit etmesinin belki yüz sene devam edecek ağır faturaları var. Bu faturaları düşünmek zorundayız. Evet, o hocanın anlatımına göre öbür hocanın durumu çok ağır. O kötü dediğimiz ağırlıkla bizim onu televizyonda, medya üzerinde lanetleyerek ismini zikretmemizin oluşturacağı ağırlığı hesap eden insan âlimdir. Eğer bu hesabı yapmadan, “filanca şu gözlüğü kullanıyor, bu gözlüğü kullananın hükmü de şudur, lanetlidir” dersek, o insanın etrafında oluşacak kitlelerden tutalım, o yaptığında ayıp-günah dediğimiz şeyin daha kökleşmiş olmasından oluşacak tehlikelerin hepsini tartacağız, ondan sonra ümmetimiz adına sonuç çıkaracağız.

Eğer bu değerlendirmeyi yapmadan bir tartışmanın içine katılıyorsak, çok net bir şekilde söyleyebiliriz ki şahsî ihtirasımızı ve galip gelme arzumuzu, nefis zevklerimizi ortaya koyuyoruzdur biz.

Bunu ümmetimiz adına yapıyoruz diye bir kılıf bulabiliriz ama ümmetimiz adına diye kendimiz yapıyoruz. Kendi zevklerimizi tatmin etmeye çalışıyoruz; bu vebaldir. Ümmetimize zarar veriyor, gelecek nesillerin düşmanca büyümesine katkı getiriyor ve aynı şekilde ümmetimizin sorunlarını çoğaltmış oluyoruz.

Biz Suriye'deki, Irak'taki Müslüman kardeşlerimizin aralarındaki sıkıntıları konuşurken, aynı aile içerisinde mini Suriye ve Iraklar yaşadığımızı hissedemiyoruz. Suriye yirmi milyonluk ülke, yirmi grup birbiriyle savaşıyor ama siz altı kişilik bir ailesiniz, üç grupsunuz o evde. Siz de büyüsünüz, altı büyük grup hâlinde savaşıyorsunuz demek ki. Dışardaki büyük olayları görüp de küçük olayları görmemek trafik kazasında ezilip ölen bir insanı görüp kanser mikrobi bünyesinde bulunduğu hâlde onu göremediği için ölüp giden iki insan arasında bağlantı kuramamaktır bu.

Ümmetimiz büyük bir ümmettir. Bu kültürü önceden hazırlayacak kapasitesi olan bir ümmettir. Bunun için diyoruz ki bugünkü âlim, bugünkü baba, bugünkü öğretmen, bugünkü vakıf görevlisi iyi bilen değil iyiler arasında iyi tercih yapabildir. Kötüleri tanıyan değil kötüler arasında ağırlık oranı tartımını bilen birisidir. Bu kesin.

İkincisi; İmam Şatıbî'nin çok ciddi bir tespitle ortaya koyduğu gerçek var. Bu hepimiz için çok önemli ve hakikaten ufuk açan bir mesaj. Allah rahmet eylesin, diyor ki: Bu dünya hiçbir şekilde her şeyiyle iyi olan bir iyinin olmadığı dünyadır. Aynı şekilde olduğu gibi kötü olan bir şey yoktur, kötünün içinde de çok incelendiğinde iyi olan taraf olabilir.

Her şeyin yüzde yüz iyi olduğu yer cennettir. Her şeyin yüzde yüz kötü olduğu yer de cehennemdir. Eğer bu dünyada ateş, bütün yakıcılığına rağmen yüzde yüz kötüdür diyebilirsek yani ateşte hiç yarar yok, soğukta hiç yarar yok dersek Allah'ın cehennem ile tehdidinin anlamı kalmaz, diyor. Eğer bir insanın yaşadığı müreffeh hayat veya zevk-ü sefası yüzde yüz güzeldir, hiçbir arızası-defosu-tortusu yok dersek cennetle müjdelemenin anlamı kalmaz o zaman, diyor.

Bu sebeple mümin eğitimci, mümin anne-baba, bir konuda tartışan birisi şunu bilecek: Bu dünya karışımın olduğu bir dünyadır. Saf iyilik de saf kötülük de yok bu dünyada. Onun için Şatıbî'nin örneği bu, rahmetullahi aleyh. Onun için Allah kumarı ve alkolü tanıtırken Kur'an-ı Kerim'de "alkol bela", Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem de "kötülüklerin anası" diyor. Kumar çökerten bir hastalık ama ayet (Bakara, 219) nasıl tanıtıyor; فِيهِمَا إِتْمٌ كَبِيرٌ "Alkolde ve kumarda büyük bir günah var..." وَمَنَافِعٌ لِلنَّاسِ "...insanlar için bazı menfaatler de var." Allahuekber!

Kur'an'ın azametidir bu. Hastanede alkol ilaç olarak kullanılıyor. Dezenfekte malzemesi olarak kullanılıyor. وَمَنَافِعٌ لِلنَّاسِ "insanların faydalanacağı şeyler de var." وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا "ama oluşturdukları günahları-kötülükleri, fayda denen şeyden çok daha fazladır."

Alkol ve kumarı bile Allah Teâlâ bize tanıtırken وَمَنَافِعٌ لِلنَّاسِ "insanların faydalanacağı şeyler de vardır bunda" diyor. Bu faydalanılacak şeyler %1. Bundan dolayı da helal olmuyor. Çünkü ağırlık olarak suç ve günahdır.

Şimdi tartışma terbiyesine dönüyoruz. Bir mümin diğer bir müminle kâfirlerle tartışır gibi tartışamaz, niye? Mümin hangi hatayı yaparsa yapsın en azından onun haklı olduğunu düşündürteceği, aslında hayalî olan bir makul gerekçesi vardır. O gerekçe varken de o mümini kâfir gibi görüp tartışmak mümkün değil.

Tartışma terbiyemizi oturtmaya çalışıyoruz. Birincide ne dedik; iyi değil iyinin daha iyisini bulmak zorundayız bu zamanda. Kötüyü değil kötünün en ağırını ve daha hafifini bulmak zorundayız.

Demek ki bugünün âlimi dinle bugünü, Allah'ın şeriatını incitmeden buluşturan adamdır. Bugünün muallimi, bugünün anne-babası, bugünün vakıf görevlisi, bugünün Müslüman yazarı, bugünün dindar insanı Allah'ın şeriatını incitmeden bugünü anlayan ve günü pratiğe döken insandır. Aksi takdirde çok ilim bilmiş olmak, Ömer Nasuhi Bilmen rahimehullahın İlmihâl'ini ezbere bilmek yetmiyor. O kitabı yazdığı 1952 yılında jelatin de yoktu internet de yoktu, sosyal medya da yoktu. Sadece dine söven bir iki gazeteci vardı. Bugün dünya değişti, değişen dünyada da dini çaresiz bırakmak İslam'a karşı hıyanettir. Çanakkale'yi geçememislere dini çiğneyip geçme fırsatı verdiğimiz zaman, Çanakkale destanını okuma hakkımız yok demektir. Dinimizin aciziyeti anlamına gelecek yorumlar yaptıramayız.

Müslüman'ın hassas düşünmesinin örneklerini veriyorum. Tartışırken bir şeyleri nasıl tartışırız, nelerden taviz verebiliriz... Her tartışmayı zikretmemiz tabii ki mümkün değil. Ama mantığını yakalarız; bu mantık üzerinden ailede tartışırız, vakıfta tartışırız biiznillah.

Mesela öğle namazının sünnetini kılıyoruz, imam tekbir getirdi, Allahuekber dedi. Peygamber aleyhisselamın kaçırmayın dediği bir sünnet. İftitah tekbirine imamla başlamak da Peygamber emri. O da sünnet; ama ikisi aynı değil. Neden? Çünkü imamı kaçırdın mı tekrarı yok. Ama sünneti kaçırsan tekrar kılabiliyorsun. İki öğle namazının sünneti seksen puanlık bir emirse söz gelimi, Peygamber Efendimiz'den sünnet olarak, imamla namaz kılmak doksan puanlık bir emirdir. Başladım mı bitirmem ben, imam farzı bitirmiş selam vermiş, diyen mümin kârda değil. Çocuk eğitiminde de ölçüler böyle, vakıf idaresinde de böyle, Müslüman olarak bir yerde müdür olduğun zaman, siyasî bir görevde olduğun zaman da böyle. İki de Peygamber emri ama iki emir arasında ağır farklar var.

İkinci örnek: Ön bilgi olarak; abdestte kolları ve yüzü üç defa yıkamak önemli bir sünnettir ama bunun biri farzdır, ikinci-üçüncüsü sünnettir. Abdülfettah Ebu Gudde -rahmetullahi aleyh- hocamla Süleymaniye Kütüphanesi'ne gittik. Namazı burada kılalım Nureddin, dedi. Abdeste gittik, tuvalet ihtiyacı için çıktı. Ezana yarım saat vardı ama hoca efendinin abdesti uzun sürdü. Sonra da caminin bahçesindeki şadırvanlarda abdest almak istedi. Çorabını çıkardık, abdest aldı. O arada ezan okunmaya başlayınca baktım, yüzünü bir defa yıkadı. Kollarını da bir defa yıkadı, mesh etti. Ben de hem cübbesini tutuyorum hem de dikkatle bakıyorum.

Kaldırdı kafasını; "Cemaat, ikinci ve üçüncü yıkamadan daha büyük sünnettir" dedi. Başını mesh etti, ayaklarını yıkadı ve camiye gittik. Süleymaniye'nin dış bahçesinden içeriye giderken hakikaten farza anca yetiştik. Namazdan sonra dedi ki: "Ben abdestte ikinci ve üçüncü yıkamaları yapsaydım iftitah tekbirine yetişemeyecektik biz. On defa daha yıkasak iftitah tekbiri kadar sevap alamazdık."

Bu basiret mümin basireti. Çocuğumu eğitirken hangi okulu-kitabı önce okuması gerektiğinden, ilmihâle neresinden başlayacağından, tefsir dersinin gerekliliğinden, meal mi okuyalımdan... hepsine varıncaya kadar, Müslüman'ın hayatında bu taktik olmalıdır. Aksi takdirde Müslüman, kazanırken zarar eder. Hâlbuki kazancı kâra dönüştürmemiz gerekiyor. Ne dedik; iyiyi tanımak yetmiyor, iyiden daha iyiyi seçmek gerekiyor. Kötüden korunmak yetmiyor, kötünün sıralamasını bilmek gerekiyor.

Üçüncü örnek: Müslüman'ın birisine yüz lira borcu var. Borcunu illa getir diye de sıkıştırmıyor alacaklı. Sonra Müslüman duydu ki yardım kampanyası var, filan yere yardım yapılıyor. Müslüman ne yapmalı? Önce borcunu ödemeli. Ama camiye, Suriyeliler'e yardım toplanıyordu? Hayır! Bu sadaka, öbürü ise borç. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, "Bu sadaka vermezdi, bunun cenazesini kılmıyorum" buyurmadı. Ama "onun borcu var, borcu ödenmedikçe cenazesini kılmıyorum" dedi. Kalktı sahabe ne dedi; "Ben o borcu öderim ya Resûlallah, yeter ki kıl." Bir cenaze namazının başında, Peygamber; "Ben bu adamın cenaze namazını kılmıyorum" der de o adam bir daha cennete girebilir mi?

Sahabe acıdı ona, ödedi borcunu da adam cennete gitti. Müslüman basiretli insandır. "Sıkıştırmıyor beni..." Yok öyle bir şey! Sıkıştırmıyor ama Allah onu hak olarak görüyor. Borcu olan sadaka veremez. Evet, borcunu yüze katlayacak sermayesi var, zevkine yatırım yapıyor; ayrı bir konu ama sabit ücretli birisi borcu varken sadakaya muhatap olmamalı.

Çocuklarının rızıkında bir rahatlama yapamıyor; arkadaş çağırıyor evine. Olmaz. "Ama sahabe çocuklarını aç bırakmış, Müslüman kardeşlerini doyurmuş?" O hikâyeden vazgeç sen. Neden biliyor musun; o sahabe, çocuğunu önce Allah ve Resûlü'ne satmıştı zaten. O çocuğun önünden yemeği alınca da Resûlullah'ın adamına verildi diye çocuk mutlu oluyordu. Senin çocuğun yedi yaşında süper kapitalist-liberal kafalı bir çocuk. 'Ben' derken çocuğun ciğeri diline geliyor nerdeyse. Dolayısıyla senin evde çocuklarından kısıp misafire ve arkadaşlarına yemek yedirmen edebiyattır. Sahabeninki realite idi, Allah onlardan razı olsun.

Çocuklarını poşete koyup Peygamber'e getirdiler adeta; senin olsun bu çocuk ya Resûlallah, dediler. Seninkinin sekiz yaşına geldi hâlâ sünneti yapılamamış. Acımasın çocuk diye hâlâ sünnetini yaptıramıyorsun. O çocuğun önünden simit alınır da misafire verilir mi. Demek ki bir tercih meselesi var. Bu da bir tartışma konusu işte.

Bir başka örnek: Mesela kadın, hoca hanım olmak istiyor; elbette hakkı, hoca hanım olsun, niye olmasın ki. Allah'a davet etmek istiyor, elbette edecek. Kadın cihat etmek istiyor, elbette edecek. Allah'ın emri bu; kadınlara erkeklerin tanıdığı bir lüks fırsat değil ki. Ama kadının hoca hanımlığı, davetçiliği, kitap okuması, toplantıya gitmesi, hizmete-derneğe katılması, camideki sohbetlere katılması, tarikatın zikrine katılıp virtlerini yapması; 'hocalığını' ve 'kadınlığını' ailede karşı karşıya getiren bir tartışma konusu oluyor. Adam geliyor eve, ona "bugün ben dersteydim, yeni geldiğim için kaloriferi açamadım" diyor.

Adam eve geliyor, evde kadın yok. Adam feragat edip "ben bu evde donayım, sen yeter ki hadis dersine git, yeter ki üç Müslüman'a ders okut, üç kadına tesettürü anlat, yirmi sene de ben bu evde donayım" diyorsa Allah razı olsun, çift cihat yapıyor o adam. Hem kendi mümin hem eşinin sevabını da kazanıyor. Ama adam pımpirik; ben burada aç kaldım, şöyle oldum diye mazeret çıkarıyorsa kadın "ben Kur'an kursunda hocalık yapıyorum" diyemez artık. Bitti. Neden?

Çünkü Allah Teâlâ ona demişti ki: Nikâhlandıktan sonra anne ve babanın bile senin üzerinde hakkı kalmadı artık. Hâlbuki anne ve baba, Allah'tan sonraki en büyük hak sahibiydi, nikâh o hakkı kocaya taşıdı. Aişe annemize bir kadının velisi kimdir diye sorulduğunda ne cevap veriyor; nikâhlanana kadar babası, nikâhlanınca kocası.

Burada kadın ne yapacak; iyilerden en iyiyi tercih etmek zorunda kalacak; eşinden dolayı gerekiyorsa tarikat dersine, vaaza, sohbete gitmeyecek. Bu kadının hakkı olup olmamasından kaynaklanmıyor, tıpkı abdestte ikinci ve üçüncü yıkamayı farz olan namazın cemaatine yetişmek endişesiyle terk ettiğimiz gibi. Bu bir tercih meselesi ve tartışmayı da bu mantıkla yapmak zorundayız. Eşler de bu mantıkla yapmak zorunda, diğer Müslümanlar da. Bir sorun çıkacak tabii: Herkes yaptığının daha faziletli olduğunu söyleyecek; kocası diyecek bu daha farz, hanımı diyecek bu daha farz, vakıfta da herkes ne konuştuysa zaten muhteşem bir farz onunki. Hiç kimse kendisininkini nafile, karşısındakini farz görmüyorsa bu, “bir şeyde tartıştığınız zaman onu Allah’a ve Resûlü’ne havale edin” diyen ayetle karşımıza çıkıyor. **فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ** Mümin iseniz eğer tabii. Peki nasıl havale edeceğiz? İlim adamlarına, şeriatın bu konudaki farz-vacip ayarı nedir, diye soracağız. Şöyle ya da böyle teslim olacağız. Mümin isek tabii!

Kardeşlerim,

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, bir ramazan gününde cihada çıkıyor. Özet olarak anlatayım, hadisin aslını size verdiğim kaynaktan (Buharî’de 2890, Müslim’de 1119. hadis) bulabilirsiniz. Çok meşhur bir olay ama dikkatten kaçır.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, ashabına oruçluyken izin veriyor, “Biz seferîyiz, cihada çıkıyoruz, orucu açabiliriz” diyor. Hatta başka rivayetlerle toplayalım; Efendimiz’in bunu örneklediği de vardır. Bir tas su alıyor, bir taşın üzerine çıkıyor ve herkesin göreceği bir yerde içiyor. Ashab-ı kiram, Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’in bu yaptığının bir ruhsat olduğunu, yani acıkan-susuz kalan orucunu bozabilir demeye geldiğini anlıyor. Bir kısmı da ne ruhsat ne bir şey, “Peygamber tasla su içti, getirin suyu” deyip içiyor. İkisinde de ittiba hasreti var tabii.

Yani ashab-ı kiramda oruç açanlar oluyor, orucunu açmayanlar oluyor; ikisinin de ittiba. İkisi de Peygamber’e ve şeriata uyma arzusundan kaynaklanıyor. Biri adeta “ne yaparsa yapsın ben de yaparım” diyor ve orucunu açıyor. Öbürü de “izin verdi ama emretmedi” diyor. Ben orucumu tutayım diye düşünüyor.

Bir yerde mola vermeleri gerekiyor, çadır kurulacak, herkes seferî, yorgun, cihat pozisyonunda. Oruçlu olanlar çadırları vesaireyi taşıyamıyorlar. Yüz kişinin çadır kurması gerekirken altmış-yetmiş oruçlu, onlar yattıkları için yüz kişinin yapacağı işi kendileri yapıyorlar. Yüz kişinin yapacağı işi otuz-kırk kişi yapıyor. Bu onlara bir eziyet oluyor. Aynı zamanda belki de askerî antrenman yapıyorlar o arada.

Çok meşhur hadis-i şerif, Arapçası ile söylüyorum notlarımızı Arapça turalım. **ذهب المفطرون** **اليوم بالأجر** “Bugün orucunu açanlar sevabı kazandı” buyuruyor. Şimdi burada Peygamber aleyhissalatu vesselam Efendimiz’in o azametli konumunu düşünüp şu soruya cevap bulalım: Hiç Peygamber, oruç açanlardan Allah razı olsun der gibi, ne mutlu bunlar sevap kazandı, der mi? Onun diyeceği bir söz mü bu? Ama hadis-i şerifi Buharî ve Müslim’de görüyoruz. “Bugün orucunu açanlar sevabı kazandı.” Neden?

Çünkü o gün eğer onlar da orucu bozmuş olsalardı, o çadırlar kurulamayacak ve Efendimiz’i yapayalnız bırakacaklardı. O gün ümmetin cephesini taşıyan insanla, o çadırların kurulması Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında destek olunmasını gerektirecek bir görevle mükelleftiler. Oruç

buna engel oldu. Onlar, evet büyük bir sevap diye o orucu tuttular, el-hak öyle, oruç sevabı aldılar ama o günün sevabını alamadılar.

Bunu bugünkü ibadetlerimize kıyas edelim: Hangi nafîle önemli bugün? Mesela Kur'an kursu talebeleri, hafızlık yapan, fıkıh okuyan talebeler, ramazan-ı şerif dışında pazartesi ve perşembe günü orucu tutmalı mıdır? Hocalarının onlara tatil verdiği gün tutmalıdırlar. Eğer tutarsa şekerî düşecek vesaire, öğleden sonrası boş geçecek. Her gün üç sayfayı yanlışsız yapan hafızlık adayı o gün ya iki sayfa yapacak ya da üç sayfadan yanlışları çok bir ders sonucu çıkaracak. Eğer oruç tuttuğunda insan, mesela hocasının anlattığı fıkıh, hadis veya tefsir dersinden %80 anlıyorsa, oruç tuttuğu gün %40'lara düşecek. İnsan bu çünkü. Sabah vaktinden öğleye kadar iyi anlayacak, öğleden sonra anlayamayacak.

Hâlbuki o talebenin şeriat tahsiline, hafızlığına ümmetimin ihtiyacı var şu anda. Nafîle oruç tutması muhteşem bir şey. Ama talebenin dersi nafîle oruçtan daha muhteşemdir. Bu tercih yapılmalı.

Evlilikte de aynı şey geçerli. Niye okuyorsun ilahiyatta; ümmet-i Muhammed'e âlim yetişecek. Niye senin bilgisayarında-telefonunda eğri büğrü resimler görüyorum ben? "Şey... okulda çok karışık ortamlar..." Sen hani ümmetimin İmam-ı Azam'ı olacaktın! Namusu bozulmuş İmam-ı Azam aramıyor ki ümmet. Evlen! "Beş sene geç olacak o zaman imametim?" Beş sene geç olsun, namuslu olsun! Gözü kulağı kirlenmemiş âlim ol! Kulağı-gözü kirlenmiş âlimi ne yapacak ümmet, ne hayır görecektir! İlahiyat denen tahsilde de böyle, matematik tahsilinde de.

Ümmetimizin iffetli insanlara ihtiyacı var. Basiretli insanlara ihtiyacı var. Nereye getirirsek getirelim, ümmet zamanına göre tercih yapmak zorunda. Allah'ın şeriatını incitmeden. Cihadı yok saydığı bir anlayışla bunu yaparsan, batıl bu. Casussun o zaman sen. Şeriatımın en büyük umdesi ve değeri olan cihadı yok sayıyorsun; yanlış.

Bir mümin erkek veya mümine kadın, baliğ olduğu günden itibaren evlenebilir. Allah'ın şeriatı izin veriyor. Bu evliliğin ne zaman yapılması gerektiği bünyeye göre tercih edilmeli. Onun bünyesine ve şartlara göre. Eğer bir genç, gözü kulağı açısından risk hissetmiyorsa, biyolojisi aciliyet belirtmiyor ise velev 30 yaşında evlensin. O yaşa kadar da ümmet-i Muhammed'in ilimleriyle meşgul olsun, cephelerinden bir cephesinde üniversite tahsili yapsın, doktora yapsın, ne yapacaksa yapsın artık.

Ümmetimizin ihtiyaçlarını değerlendiremeyenlerin, bu ümmetin önder âlimleri olmada sıkıntı oluşturduklarını söylemeye çalışıyorum. Aynı şekilde kötülükler arasında da bir tasnif yapmak zorundayız. Elbette ümmet olarak biz kötülüğü kökten reddederiz. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem ne buyuruyor: "Size bir şey yasakladığım zaman bırakın onu." A-b-c'si olmaz kötülüğün. Ama gün olur Müslümanlar kötüler arasında tercih yapmak durumunda kalabilir mi? Kalabilir. Biraz önce örnek verdik domuz mamulü kullanmaya, alkole. Bu kökten kötü olan bir şeyin zaruretten dolayı kötülüğüne bir nebze kapı açma, müsaade etme gibi bir durumdur.

Rabbimiz ne buyuruyor: فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ "Allah'tan takatiniz kadar korkun." (Teğabun suresi, 16. ayet) İntihar edin demiyor ki Allah. Beceremiyorsan, daha fazlası olmuyorsa, Allah Gafûr ve Rahîm'dir. Bakara suresi 286. ayette ise şöyle buyuruyor: لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا "Allah kimseye kaldıramayacağı şeyi yüklemiyor." Şeriatımız rahmet şeriatıdır, elhamdülillah. Rahmet şeriatında mümine zorluk olur mu!

Şu var tabii; 'çok zor' tabirini herkes kullanıyor, 'dayanamıyorum' kelimesini herkes kullanıyor. Mümkün değil. Bu sözlerin cevabını nasıl veriyoruz biz: إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ diyoruz: "Göğüslerdeki

gerçeği Allah biliyor.” Ne kadar zorlandığımızdan, utandığımızdan, ne kadar keyfimizden, ne kadar da etki altında kaldığımızdan... vesaire hepsini Allah biliyor. Gerçekten zorlandım mı yoksa zorlanmayı mı zorladım ben? Zorlanmayı da zorlamış olabilirim; bunu müftü bey anlamaz, hoca efendi anlamaz, fetva sorduğun âlimin anlamaz ama Allah anlar.

Çok canlı bir misal: Cinnet geçiren birisinin karısını boşaması fıkhen özürdür, boş sayılmaz diye bir fetva var mı; var. Evet, bütün âlimlerin ittifakı değil ama raftan dosyaları şöyle biraz karıştırırsan böyle bir fetva bulursun. Cinnet geçirecek adam, mesela balkondan atlayacak hâle gelmiş. Atlarken tutulmuş, şakağına silahı dayıyor, silah olduğunu anlamıyor, akli gitmiş. Bunun boşaması için bir fetva bulunabilir. Boşama olmadı demek için yani.

Gelip müftü efendiye desen ki, fıkihta cinnet diye bir şey var, ben o cinneti geçirirken karımı boşadım. Sana ne diyecektir; yok bir sakıncası, hadi geçmiş olsun, evliliğiniz devam ediyor. Hâlbuki sen cinnetten ne anlıyorsun; sinirlendim, sigara yaktım! O kadar çok sinirlenmişsin! O kadar sinirlenmiş ki dövecekmiş kadını nerdeyse! Maşallah, iyi ki erken kurtulmuş kadın! Bunu müftü bilemez ki.

Cinnetin bir tarifi var. Ne demek cinnet; kendi hayatına kastedecek hâle gelmiş, delirmiş yani. Buna cinnet denir. Sen kalkar sigara içecek kadar sinirlenmiş hâlini cinnet geçirdim diye anlattırsan hoca da sana “yok, boşamadın, boşama sayılmaz” derse, zina ile devam edersin kadınla ilişkine. Bu zinanın sorumluluğu hoca-âlim değil, senin anlatımın. Kendini aldatmış olursun.

Şeriatımız zorunluluklara izin veriyor. Mesela ekmek konusunda şöyle bir kılı kırk yarsak, ekmek yememek gerekiyor. Ekmekte çok korkunç katkı maddeleri var çünkü. Buğday, un ve tuzla pişmiyor o ekmekler, silolarda saklanmasından hatta buğdayın üretim esnasındaki zehirlenmeyi gerektirecek ilaç katkısından, ekmek şişsin-büyük görünsün gramajı az olduğu hâlde diye yapılan katkılardan, üstü parlak ve kabuğu ktır ktır olsun diye yapılanlardan... yani ekmekte buğdaydan başka her şey var denecek kadar katkı var. Bunu fıkıh olarak incelediğin zaman ekmek haram demen gerekecek. Ne yapıyor fukaha; bu belva-ı umumîdir diyor. Seksen milyona yetecek ekmek üretilemez başka türlü, diyor. Bu ne kadar hakkaniyete uygundur, ayrı mesele. Ekmeği karıştırmayalım şimdi. O bir zaruret. Bu zaruretin hakkaniyeti, üreticisinden fetvasını verene kadar yarın Allah'ın huzurunda hesabı sorulacak tabii ama halk masumdur bu işte.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'yi yıkmak istiyor ama yıkmıyor. Niye? İnsanları bir sürü günaha sokmayayım, buyuruyor.

Abdullah ibni Übey ibni Selül, münafıkların başlarından birisi. Efendimiz sallallahu aleyhi ve selleme ve ashab-ı ikrama sövdü, hakaret etti, öldürülme gereğinin en ağırını on kere hak etti! Onu öldürmemek şeriata hakaretti. Onu öldürmemek suçtu. Buna rağmen Efendimiz sallallahu aleyhi ve selleme, öldürülmesine izin vermedi. Hatta ne yaptı biliyor musunuz?

Efendimiz'in cübbesini istedi açığözlü adam, kefen olarak kullanmak için. Efendimiz de verdi. Ashab-ı kiram da “ne oluyor ya Resûlallah?” deyince “benim cübbem onu kurtarmaz ama sülalesinden epey adam kurtarırız bu sebeple” buyurdu. Taktik uyguladı. Bu bir zaruret ortamıydı. Öldürülmeyi hak ettiği hâlde Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem izin vermedi öldürülmesine. Çünkü kötüler arasında kötülük tercihi yaptı. Bunu yapmadıkça da İslamiyet'i beşiğinde boğulmaktan kurtaramazdı çünkü.

Hamdele-salvele.

